

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในหมวด 5 มาตรา 81 ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จึงจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้พร้อมปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หน้า 5 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมาย และหลักการในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับชั้นในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและมาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยผสมผสานความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา (ชาชีวะวัฒน์ ศรีแก้ว, 2543 หน้า 5)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 2-7) มีสาระสำคัญ การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 6

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 19) ในระดับ ช่วงชั้นที่ 2 ในสาระที่ 1 ศาสนา : ศีลธรรม และจริยธรรม สาระหลักนี้เป็นความคิดรวบยอด ที่เกี่ยวกับศาสนา ซึ่งมีอยู่ 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ส 1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญหลักธรรม หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักในการปฏิบัติกรอยู่ร่วมกัน มาตรฐาน ส 1.2 ยึดมั่นในศีลธรรม การทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ และ มาตรฐาน ส 1.3 ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธรูปศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาคน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ของเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาและรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษา ผู้วิจัยกล่าวเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง

กับงานวิจัยคือ มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้าน ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ในสังคมปัจจุบัน ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การนำเอาเทคโนโลยี วัฒนธรรมและค่านิยมต่างๆ เข้ามาพัฒนาประเทศส่งผลให้สังคมไทยในปัจจุบันเป็นสังคม ที่หันเข้าหาวัตถุนิยมมากขึ้นตามกระแสของประเทศที่กำลังพัฒนาทำให้การดำเนินชีวิตในสังคม เปลี่ยนไป คุณธรรม จริยธรรม ก็ลบลือนหายไป โดยเฉพาะเรื่องความเมตตา กรุณา ซึ่ง สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความรัก ความเอ็นดู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันเป็นอย่างดี ความเมตตา กรุณา ถือว่าเป็นนิสัยติดตัวของคนไทยมาตลอด แต่ในสภาพทุกวันนี้ความเมตตา กรุณา มักแฝง ไปด้วยผลของการตอบแทนหรือผลประโยชน์เป็นสำคัญ หรือบางคนก็ขาดความเมตตา กรุณาไป เลยเพราะถือว่าไม่ใช่เรื่องของคน (สุวิทย์ สุขหมั่น, 2546, หน้า 1) จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และได้พูดคุยสอบถามจากเพื่อนครูโดยทั่วไปแล้ว พบว่า นักเรียนในปัจจุบันนี้ส่วนมากแล้วยังขาดคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา เป็นอย่าง มาก ไม่ว่าจะเป็นการแสดงอาการต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล พุดจาไพเราะ กล่าวแต่ คำสัจย์ ความรักและเคารพในสิทธิผู้อื่น เป็นมิตรด้วยความบริสุทธิ์ใจ รักหมั่นคณะ สามัคคี ช่วยเหลือกันในทางที่ดี ไม่คิดศีลธรรม ให้อภัย ไม่อาฆาต จองเวร ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เบียดเบียน ผู้อื่น ให้ได้รับความเดือดร้อน ให้ความรู้ผู้อื่นตามกำลังสติปัญญา ไม่ฆ่าข่มเหงรังแก และทำร้าย เพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งปวง นอกจากนี้จึงต้องมีการรู้จักให้ทาน เสียสละทรัพย์สินส่วนตน ให้กับ ผู้อื่นที่ขาดแคลนตามความจำเป็นและรู้จักการช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ ผู้ที่อ่อนแอกว่าด้วยความ ยินดี และช่วยงานสาธารณประโยชน์ (ทองม้วน ดาบุตร, 2548, หน้า 6) นอกจากครอบครัวจะมี บทบาทในการเลี้ยงดู กล่อมเกลาเด็กแล้วเมื่อมาอยู่ในโรงเรียน ครูไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้ความรู้ เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กอีกด้วย คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็น รากฐานของพฤติกรรมมนุษย์ และการที่จะให้ผู้เรียนนำคุณธรรม จริยธรรมใดๆ ไปปฏิบัติ จำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ในคำสอนนั้น ไม่ใช่เป็นการท่องจำผู้เรียนควรตอบคำถามให้ ได้ว่า ทำไมจึงต้องยึดถือหลักธรรมข้อนั้นหากไม่ปฏิบัติตามจะเป็นอย่างไร หากมีปัญหาเกิดขึ้น ควรทำอย่างไร(ศรีนทร เศรษฐการุณย์, 2549, หน้า 73-74) การเรียนรู้ด้วยวิธีการใช้บทบาท สมมติ เป็นการให้ผู้เรียนได้สวมบทบาท ในสถานการณ์ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเอาการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้าน ความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (ทิตนา แคมมณี, 2547, หน้า 358) ซึ่งการแสดงบทบาท สมมติเป็นวิธีสอนที่มีความสำคัญมาก และเป็นกิจกรรม ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เกี่ยวกับตนเองทั้งพฤติกรรมและความรู้สึก และพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นตลอดจนเรียนรู้และ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นมากขึ้นผู้เรียนจะมีโอกาสทดลองฝึกเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

ในแต่ละสถานการณ์ได้หลายบท เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้องเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ (นพแก้ว อิ่มนรณ, 2543, หน้า 11)

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อนำมา แก้ปัญหาด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติมาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ดังที่ ชูดท์ (Shoudt, 1976, p. 2754-A) ได้ใช้บทบาทสมมติ ในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาล พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึก การใช้บทบาทสมมติมีทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีความเอื้อเฟื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ แวกเนอร์ (Wagner, 1978, p. 441) ได้ใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนอายุ 8-9 ปี เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มชนเกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจ ชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกถูกราน แ่งที่อยู่อาศัย ผลการทดลอง พบว่า นักเรียนมีความรู้สึกสงสารเข้าใจ และเห็นใจชาวอินเดียนแดงมากขึ้น และพรัดน์ แก่นทอง (2540) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติ แต่โยงกับการพัฒนาความรับผิดชอบ ต่อชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายน้ำผึ้ง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านความรับผิดชอบต่อชุมชนสูงกว่าก่อนการผ่านกิจกรรมบทบาทสมมติและสูงกว่าใช้วิธีสอนตามปกติ และให้ข้อเสนอแนะว่า บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนา นักเรียนได้ เป็นอย่างดีโดยจะช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ด้านต่างๆ หลายด้าน เช่น ส่งเสริมให้พัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองนักเรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนเอง และหลักยึดเหนี่ยวสำหรับชีวิตของตน อีกทั้งยังพัฒนาความสามัคคี รู้จักการแก้ปัญหา ปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทดลองสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติระหว่างก่อนเรียน กับหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติกับวิธีสอนตามปกติ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ
4. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติกับวิธีสอนตามปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะทำให้

1. ได้วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติที่สามารถช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา แก่นักเรียน
2. เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา
3. ได้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีคุณภาพ
4. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ศูนย์เครือข่ายพัฒนาการศึกษาบูรพาท่าวัง อำเภอท่าวัง จำนวน 11 โรงเรียน และมีจำนวนนักเรียน 250 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลท่าวัง อำเภอท่าวัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลากโรงเรียน และจับสลากอีกครั้ง ได้กลุ่มทดลอง 1 ห้อง จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้อง จำนวน 30 คน รวม 60 คน

2. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เรื่องความเมตตา กรุณามี 5 เรื่อง คือ

- 1) การแสดงความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- 2) การแสดงอาการทางกาย วาจา ต่อผู้อื่นอย่างนุ่มนวล
- 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
- 4) การร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อส่วนรวม
- 5) การเสียสละเวลาปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ระยะเวลาในการทดลองครั้งนี้สัปดาห์ละ 1 แผนฯ ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 5 แผน รวม 5 สัปดาห์ 10 ชั่วโมง

4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น (independent variable) ได้แก่ การสอนซึ่งจำแนกได้ 2 วิธี คือ วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติกับวิธีสอนตามปกติ

4.2 ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่

4.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความเมตตา กรุณา

4.2.2 พฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา

4.2.3 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณธรรม หมายถึง อุปนิสัยอันดีงาม ซึ่งสะสมอยู่ในดวงจิต อุปนิสัยนี้ได้มาจากความพยายาม และความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานาน มีลักษณะ เป็นนามธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิด เป็นคุณงามความดีภายในจิตใจ

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่ถูกต้องดีงามทั้งกายและวาจา สมควรที่บุคคล จะประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ตนเองและสังคมรอบข้างมีความสุข สงบ เยือกเย็น เป็นความหมายทางรูปธรรม เป็นการประพฤติปฏิบัติ

ความเมตตา กรุณา หมายถึง การปฏิบัติเพื่อต้องการช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์ มีความสุขความเจริญ ด้วยการแสดงความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่นด้วยความเต็มใจ แสดงอาการทางวาจาต่อผู้อื่นอย่างนุ่มนวล การไม่เอาเปรียบไม่เบียดเบียนผู้อื่น การรู้จักให้อภัยร่วมบริจาคทรัพย์สินเพื่อส่วนรวม และเสียสละเวลาปฏิบัติกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ตามสมควรตามสถานการณ์ และตามความสามารถของตน โดยไม่หวังผลตอบแทน

พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นความรู้สึก นึกคิด เป็นคุณงามความดีที่อยู่ภายในจิตใจ และได้ประพฤติ ปฏิบัติหรือแสดงออกมามีภายนอก ให้ผู้อื่นสังเกตเห็นได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการวัดความรู้ ความสามารถทางคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ซึ่งได้จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่า ของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาในบทบาทต่างๆ ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และรู้จักสังเกตพฤติกรรมของผู้แสดงทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกมาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีสอนที่ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนสำคัญของบทบาทสมมติของ ทิศนา ขัมมณี มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ

1. การนำเสนอสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
2. การเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ
3. การเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. การแสดงบทบาทและสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. การอภิปรายเกี่ยวกับ ความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้แสดง
6. การสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ
7. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิธีสอนตามปกติ หมายถึง วิธีสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำ
2. สอน
3. สรุป

ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งซึ่งมีทั้งทางบวกและทางลบ ที่เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมขณะนั้น แล้วสามารถตัดสินใจว่าสิ่งที่ตนได้รับนั้นตอบสนองต่อความต้องการของตนมากน้อยเพียงไร

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 60 คน ซึ่งแบ่งโดยการจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ดังที่ เพียเจต์ (Piaget, 1960, p. 9) จริยธรรม เกิดจากแรงจูงใจ ในการปฏิสัมพันธ์ กับสังคม และการพัฒนาจริยธรรม ต้องมีการพัฒนาเหตุผล เชิงจริยธรรม ระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคลซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ซึ่งมีขั้นตอน 3 ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรมยังไม่เกิดจริยธรรม แต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและมีขั้นพัฒนาการทางสติปัญญา ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่ง ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดหลักความคิด มีการพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้น ตามประสบการณ์ทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ แครทวอล บลูม และเมสิส (Krathwohl, Bloom and Masis. 1994, p.80) ทฤษฎีจำแนกระดับคุณภาพของการเรียนรู้ด้านจิตใจ

(affective domain) ที่ครอบคลุม ความ สนใจ ทศนคติ ค่านิยมและลักษณะนิสัย มีขั้นตอนดังนี้
 1) การรับรู้ ซึ่งมีการสำนึก การตั้งใจรับรู้สิ่งเร้า และเลือกรับรู้ 2) การตอบสนอง มีการยินยอม
 สัมผัสใจและพอใจตอบสนอง 3) การเห็นคุณค่า มีการยอมรับและยึดมั่นในคุณค่า
 4) การจัดระบบ

ผู้วิจัยเห็นว่าการสอนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริม
 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาส แสดงออกด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามความจำเป็นของเหตุการณ์
 จึงทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดในบทบาทที่ตนเอง ได้ทดลองสมมติให้ตนเองเป็น
 ผู้มีบทบาท ดังกำหนดในเรื่อง จะส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างซาบซึ้ง ซึ่งผู้วิจัย
 ได้นำขั้นตอนของวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติของ ทิศนา ขัมมณี (2547, หน้า 358-359) มาใช้
 ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ซึ่งมีขั้นตอน
 สำคัญ 7 ขั้นตอน คือ

1. การนำเสนอสถานการณ์สมมติและบทบาทสมมติ
2. การเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ
3. การเตรียมผู้สังเกตการณ์
4. การแสดงบทบาทและสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
5. การอภิปรายเกี่ยวกับ ความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่

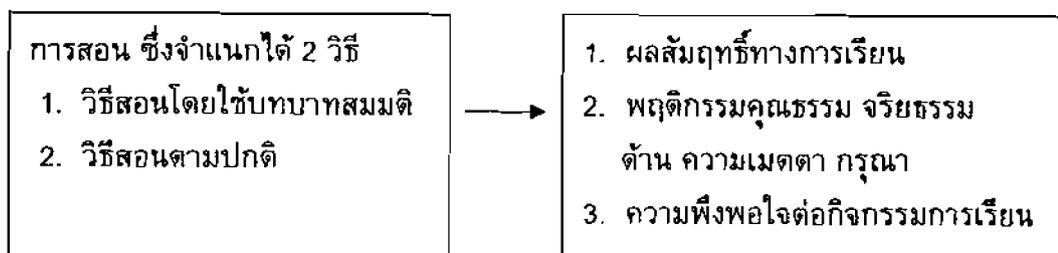
แสดงออกของผู้แสดง

6. การสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ
7. การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้วิจัยขอเสนอ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติหลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ สูงกว่าวิธีสอนตามปกติ
3. ระดับความพึงพอใจ ต่อกิจกรรมการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนโดยใช้บทบาทสมมติ สูงกว่าวิธีสอนตามปกติ